

Eurojedinstvininkiško mąstymo sindromas

Lietuva užburtame Eurorusijos geopolitinio projekto rate

Vytautas **SINICA**
Valstybingumo studijų centro vadovas

1918 m. modernią tautinę valstybę sukūrusi ir 1990-aisiais jos Nepriklausomybę atkūrusi lietuvių Tauta netrukus tai įtvirtino ir Konstitucijoje, kuri skelbia, jog valstybę kuria tauta ir suverenitetas priklauso tautai. Tai akivaizdžiausiai liudija ir svarbiausi Lietuvos, kaip modernios tautinės valstybės, interese, valstybės ir ją steigiančios politinės tautos išlikimą, vienodai būtiną tiek kad išliktų valstybė, tiek kad išliktų politinė tauta. Valstybė egzistuoja tiek dėl ją kuriančios tautos, o ją kurianti tauta tą daro, nes negali visavertiškai egzistuoti be valstybės. Šiuos dar neseniai savaime aiškius buvusius, o šiandien su komjaunuolišku užsidegimu žiniasklaidoje, universitetuose kvestionuojamus dalykus būtina prisiminti norint suprasti šio pasisakymo pavadinimą ir logiką. Lietuva geografiškai ir civilizaciškai pasmerkta būti tarp Europos ir Azijos ir teisingai pasirinkusi priklausyti pirmajai, nuolatos turi galvoti tiek apie kietąsias, tiek apie minkštasias grėsmes lietuvių Tautai ir valstybei. Vis giliau ir Vakarų pasaulio

struktūras integruojamai Lietuvai būtina suvokti, kad šalis gali būti sunaikinta ne tik ją užpuolant ir okupuojant, bet ir neva taikiomis ekonominės, socialinės ir kultūrinės politikos priemonėmis.

Nesunku konstatuoti, kad pagrindinė kietoji grėsmė Lietuvai yra Rusija, o karinio saugumo valstybei negarantuoją, nors ji konsoliduoja, narystė NATO. Daug sunkiau suvokti pavojų, kurį Lietuvos išlikimui kelia šiandien vykstantis minkštasis Lietuvos idėjos ir tautos dekonstravimas. Pagrindinis šio „taikaus“ dekonstravimo įrankis - ideologinis Lietuvos piliečių istorinės, kultūrinės ir politinės savimonės pertvarkymas vadinamųjų europinių vertybių pagrindu. XX a. Europai padovanojo totalitarinės ideologijas, siekiančias sukurti standartizotą naują žmogų ir suvienyti pasaulį naujoje, pažangesnėje santvarkoje. Tam tikslui šios ideologijos privalo sunaikinti pasaulinei žmonijos vienvei bei trukančius prigimtinius kolektyvinius tapatumus, tarp kurių ir bene svarbiausią - politinę tautą.

Pasaulinės darbininkų vienybės komunizmo rojuje distopija buvo, ko gero, pirmoji tokia ideologija, išbandyta praktikoje, su visomis savo pasekmėmis. Dėl savo geopolitinės padėties Lietuvai ir lietuvių Tautai teko būti šio eksperimento aukomis. Žlugus Sovietų Sąjungai Lietuva tapo Europos Sąjungos nare ir kartu su kitomis šios organizacijos narėmis turi

pareigą spręsti šią sąjungą kamuojančias problemas ir kylančius iššūkius.

Viena pagrindinių tokių problemų ta, kad dabartiniame ES projekte irgi užprogramuotas politinių tautų naikinimas ir naujo žmogaus kūrimas. Tiek Sovietų Sąjunga, tiek ir Europos Sąjunga savo dabartine forma yra nesuderinama su politiniu tautų egzistavimu. Būtent dėl savo geopolitinės padėties ir skaudžios sovietmečio patirties kartu su kitomis regiono šalimis esame geriausiai pasiruošę atpažinti ir įvardyti šią grėsmę. Sovietų Sąjungos ir Europos Sąjungos lyginimas dar neseniai buvo absoliutus tabu Lietuvoje vykstančiose diskusijose. Bet kokie bandymai tą daryti entuziastų buvo nukertami kartojant vienintelį, nors ir esminį, skirtumą, t.y. kaip patenkama į imperijos sudėtį. Tačiau mažai ir sunku diskusijos slapstytis po logiškai klaidingu principu, jog jeigu yra skirtumų, tai nėra panašumų arba jie neturi reikšmės. 2012 m. prof. Vytautas Radžvilas už Sovietų ir Europos Sąjungos lyginimą buvo būsimojo VU politikos mokslių instituto Europos studijų katedros vedėjo viešai išvadintas pseudomokslininku ir paranojiku. Tąkart daugiau nei 150 politikos mokslų studentų savo vietšame laiške atkreipė dėmesį, kad tokios diagnozės dabartinės sąjungos kritikams nepaprastai primena Sovietų Sąjungos kritikams kljuotas etikeutes. 2015 m. ir dabar jau ne vienas akademikas, net ir nuosaikesnis, sa-

E.Šis (nėra)

kykime prof. Alvydas Jokubaitis, aktyviai naudojasi laisve konstatuoti abiejų imperijų panašumus kartu pripažįstant ir akivaizdžius jų skirtumus.

Pasinaudosime šia laisve ir mes. Europos Sąjunga, kaip ir Sovietų Sąjunga, yra būtent imperija. Tą konstatuoja ne vien jos kritikai, bet ir aktyviausi federalistai, kaip buvęs Europos Komisijos pirmininkas Chosé Manuelis Barozas (Jose Manuel Barroso). Kaip ir kiekviena imperija, Europos Sąjunga susiduria su klausimu, kaip užsitikrinti visų savo adminis-

tracinių vienetų, kol kas vadinamų valstybėmis, gyventojų lojalumą ir tapatinimąsi su pačia sąjunga kaip visuma. Visais laikais imperijos lojalumo klausimą sprendė ieškodamos balanso tarp atviros priespaudos ir subtilaus ištikimybės ir visasąjunginio tapatumo formavimo.

Sovietų Sąjunga buvo tipinis pavyzdys, kaip derinamos abiejų rūšių priemonės. Pirmąsias represijas, tremimo ir egzekucijų bangas okupuotuose kraštuose, tarp jų ir Lietuvoje, sekė kultūrinės tautų sovietizacijos

Kam įsipareigoja patriotas, ir kam - liberalas? Pragaištingas

Dr. Laisvūnas ŠOPAUSKAS
Filosofas

patriotas įsipareigoja politinės tautos projektui.

2. Liberalizmo sąvoka ir liberalo įsipareigojimas

Liberalizmas save pateikia kaip politinę filosofiją, kurios centrinis principas yra individo laisvė. Atkreipkite dėmesį: ne šiaip laisvė, bet individo laisvė. Liberalizmas yra individualistinė ir antivalstybinė politinė filosofija: individas skatinamas politinių bendruomenę suvokti kaip ne išvengiamą blogybę, kuri toleruotina tik tiek, kiek padeda patenkinti jo egoistinius interesus. Todėl liberalas, skirtingai negu patriotas, neturi aiškiai apibrėžtos atsaitos bendriją - politinę tautą, gebančią sukurti savo valstybę. Kitos dvi sampratos - Tėvynė ir valstybė - patriotizmo sampratos kontekste yra priklausomos nuo politinės tautos sampratos. Valstybę patriotas supranta (pavartosiu seną metaforą) kaip politinės tautos namus, o Tėvynę - kaip kraštą, kuris priklauso politinei tautai.

Apie patriotizmą tinkama kalbėti kaip apie projektą - politinės tautos ir jos namų steigimo ir tinkamo tvarkymo tuose namuose projektą. Trumpai šį projektą galima būtų vadinti „politinės tautos projektu“.

Taigi dabar galima atsakyti į klausimą „kam įsipareigoja patriotas?“ -

truko realizuoti jo „žmogaus teisių“, t.y. jeigu netrukdo tenkinti savų grynai privačių interesų.

Norėdami apie liberalizmą kalbėti tiksliai, turime iš karto išskirti dvi jo atmainas - ekonominį liberalizmą ir kultūrinį (socialinį) liberalizmą.

„Ekonominis liberalizmas“ vadinama pažiūrų sistema, pagal kurią laisva, t.y. apsaugota nuo vyriausybės kišimosi ir veikianti vien pagal savo dėsnius, prekių, paslaugų ir darbo jėgos rinką yra pati efektyviausia visuomenės gerovės ir pažangos užtikrinimo priemonė. O vyriausybės uždavinys turintis būti efektyvus ir pigus jos jurisdikcijoje esančio globalios rinkos fragmento administravimas vykdamas viršvalstybinės struktūroms kol kas dar neperduotas funkcijas ir netrukdant rinkos dėsnių funkcionavimui.

„Kultūrinio liberalizmo“ vadinama pažiūrų sistema apibūdinanti yra gerokai sudėtingiau, sudėtingiau ir atpažinti kultūrinius liberalus - dažnas jų save pateikia ir kitų yra laikomas tiesiog mąstančiais ir kritiškų žmogumi. Tačiau su maslumu ir kritiškumu šios pažiūros mažai turi ką bendrą: greičiau atvirėščiai - pasigilinę į kultūrinio liberalo pažiūras greičiausiai liksime nustebę dėl to, kad iš pažiūros sveiko proto žmogus gali būti tokiais dalykais įsitikinęs.

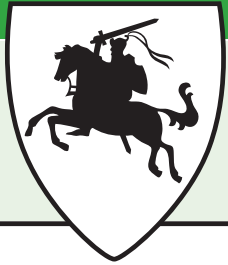
Kultūrinio liberalizmo pažiūros - tai tam tikras labai bendras požiūris į žmogų ir visuomeninę tvarką. Trumpai kultūrinį liberalizmą galima nusakyti maždaug taip: objektyvios ar natūralios moralinės ir visuomeninės tvarkos neegzistuoja; taip pat nėra jokio objektyvaus mato žmonių

veiksmams ir tikslams įvertinti. Visos vertybės yra lygios prieš kritišką proto teisimą. Vienintelė vertybė, kurią kultūrinis liberalas žvelgdamas iš vertybių lygiavertiškumo išpaikytos iškelia aukščiau už kitas, yra vertybių pasirinkimo, t.y. saviraškos ir savikūros, laisvė. Individas gali rinktis ir realizuoti bet kokias vertybes su sąlyga, kad jis nepažeis kitų individų tokios pačios laisvės. Jokia vertybė, jejos atžvilgiu individas nėra pats laisvas įsipareigojęs, negali individo saistyti, riboti, įpareigoti.

Kultūrinis liberalizmas, teigdamas visų vertybių lygybę, negali pasiekti pozityvios programos, kuri galėtų vienyti šių pažiūrų šalininkus. Bet tokia pozityvi programa ir nėra reikalinga, nes kultūrinius liberalus sutelkia negatyvūs tikslai. Kultūriniai liberalai, didžiausiu geriu paskelbę visų lygią laisvę rinktis ir realizuoti vertybes, neišvengiamai prieina prie išvados, jog didžiausias blogis yra lygos visų laisvės nepripažinimas, jų pačių žodžiais - „diskriminacija“ ir „netolerancija“. Kova prieš šiuos dvi laisvės priešingumus yra natūrali moralinė ir visuomeninė tvarka, neigia vertybių lygiavertiškumą, t.y. kultūriniai konservatoriai ir visi, kurie dar neperauklėti liberalizmo dvasia. Kova už laisvę, be abejo, nereikiška laisvės šiems reakcionieriams ir tamsuliams.

Kova prieš „diskriminaciją“ ir „netoleranciją“ tampa kultūrinio liberalizmo programa, kuri kartais pristatoma kaip „atviros visuomenės“ idealo realizacija. „Atviros visuomenės“ statyba - tai kova prieš „diskriminaciją“ ir „netoleranciją“, kuri įžvelgia-

“
SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

programa, kurios moto buvo: kultūra turi būti tautinė savo forma ir tarybinė savo turiniu. Ką tai reiškia? Marksiizmas, viena forma vyraavęs Sovietų Sąjungoje, o kita įsivyravęs Europos Sąjungoje, tikėjo ir tiki, kad tautos yra būtinas, tačiau pereinamas etapas į naują, pažangesnę globalią visuomenę be tautinių skirtumų ir valstybių sienų. Sovietų Sąjungoje tautinių kultūrų jis nenaikino, priešingai, stengėsi kelti kultūrų lygį, skatinti visuomenių raštingumą, išsilavinimą, moksline pažangą ir meilės raiškos formas. Greta aukštosios kultūros puoselėjimo marksizmas skatino ir pavergtų tautų etnokultūros išsaugojimą, žodini, kaimo architektūros, tautosakos ar kitoki, kaip tada vadinta, liaudies paveldą. Abiem atvejais tai buvo pastangos skatinti tautinio paveldo puoselėjimą, tačiau tik sovietiniu turiniu. Tai tautos, kaip politinio subjekto, galinčio ir norinčio valdyti savo valstybę, sunaikinimo formulė. Paklausite, kodėl sunaikinimo? Tautiškumo turinys yra vienokia ar kitokia pasaulėžiūra, dėl istorinių ir kitokių aplinkybių unikaliai susiklostanti kiekvienoje tautoje. Pastarjį šimtmetį visuotiniai pripažįstamas tautų apsisprendimo teisingas principas, nors jam ir ne visada paklustama. Šio principo esmė - kiekviena tauta turi turėti valstybę. Retas susimąsto apie šio principo logiką. Jis paremtas idėja, kad kiekviena tauta dėl savo narių mąstymo ir vertybinių bendrumų yra vie-

nintelė pajėgi priimti geriausiai jos poreikius atitinkančias ir tautai skleistis bei klestėti leidžiančias elgesio normas. Įstatymai turi atspindėti savitą tautos turinį. Būtent šiuos tautų pasaulėžiūros skirtumus siekė sumaiškinti sovietizacija, paliekanti kultūrą tarybinio turiniu ir tautine forma.

Su Sąjūdžiu prasidėjus tautinės ir valstybinės sąmonės atsikūrimo procesas buvo antisąjūdinės kontrrevoliucijos nutrauktas savotiškoje pušaukelėje. O tautos, ypač jos politinės savimonės, naikinimas prateistas naujomis formomis - europeizacija ir atviros visuomenės kūrimu. Kitaip nei Sovietų Sąjungoje, Europos Sąjungos oficialus šūkis yra vienovių įvairovė. Europos Komisijos puslapyje jis aiškiai nurodo, kaip Europos Sąjunga yra vieningi savo bendru darbu vardan tautas ir klestėjimo. O tuo pačiu yra praturtinami daugybės skirtingų Europos kultūrų, tradicijų ir kalbų. „Toks aiškianimas gali ir turi klaidinti skaitytoją. Jis tam ir skirtas. Šūkis „vienovių įvairovė“ nurodo kolektyvinių tapatumų neturinčių ir gyvenimo būdų įvairovę vertinančių naujųjų žmonių arba, kaip juos pranašiška vadina Nyčė, gerųjų europiečių bendruomenė. Šioje vizijoje savo pažiūromis ir įsitikinimais vienodą gerųjų europiečių masę kultūriškai praturtinti ir tautiškumo formą suteikti turi tautinės kultūros, tradicijos, papročiai ir kalbos. Tačiau ši tautinė „įvairovė“ tegali būti politiškai bereikšmė ir netrukdanti visų

etnosų atstovams vienodai pažangiai vertinti kultūrinių ir moralinių klausimų. Tik tokią tautų įvairovę iš tiesų remia ir skatina išsaugoti Europos Sąjunga.

Tauta, kaip tokia, neišvengiamai yra kliuvinyss kuriant vienodą mąstymo europiečius. Mąstymo skirtumų neįmanoma ištrinti nesunaikinus tautinio tapatumo, kuris yra daug stabilnesnis nei klasinė, profesinė, socialinė ar kitokia priklausomybė. Tauta yra daug stipresnio socialinio ryšio ir bendruomeninio solidarumo pagrindas negu bet kokio kito pobūdžio pasirenkami ir kintantys ryšiai. Dėl šios priežasties kiekviena imperija siekia likviduoti tautas kaip politinio gyvenimo pagrindą. Neįmanomas dvejetainis politinis tapatumas ir lojalumas: vienu metu valstybė ir Europos Sąjunga. Todėl europinio tapatumo kūrimą neišvengiamai lydi subtilus Europos tautų išpolitinimas ir dekonstravimas.

Buvusio ES prezidento žodžiai, kad tautinė valstybė yra mirusi ir šio laikas praeina, atskleidžia šią būtinybę. Sąjunginių tautų pasaulėžiūros skirtumai turi būti suvienodinti europeizacijos keliu. Europeizacija čia, ko gero, esminė sąvoka. Įprasta manyti, kad europeizacija yra institucijų, įstatymų ir įvairių praktikų pritaikymas prie ES diktuojamo europinio standarto. Tačiau svarbiausia, kad europeizacija siekia pakeisti ES tautų mąstymą išugdant jose vienodą europinių vertybių suvokimą. Šis suvo-

kimas šiandien ES turėtų būti iš esmės marksistinis. T.y. gerbiantis gyvenimo būdų įvairovę, neigiantis, kad egzistuoja gėris ir blogis, moralus ir smerktinas, normalus ir ydingas elgesys. Šios skirtys negalimos. Tačiau tokios vertybės nėra visuotiniai būdingos faktiškai jokiai Europos tautai. Todėl ES institucijos tenka paradoksaliai europeizuoti visų Europos šalių, įskaitant ir jos senbuvų bei steigėjų, tautas ir piliečius.

Niekas nėra pakankamai geras europietis, nes kuriamas europietis yra naujasis žmogus su jau aptartais bruožais ir jį dar tik reikia sukurti socialinės inžinerijos metodais. Tačiau dažnai sakoma, kad kultūrinės įvairovės išsaugojimas ir puoselėjimas yra vienas pamatinių ES principų. Ir iš tikrųjų ES finansuoja etninių kultūrų išsaugojimą, skiria milijonus lėšas architektūrinio, nematerialaus paveldo išsaugojimui, muziejų plėtrai, tautinio paveldo puoselėjimui. Tačiau, kaip ir sovietmečiu, yra skatinamas išpolitintas tautiškumas, leidžiantis džiaugtis tautybe kaip paveldu. O tautinio kaip paveldas negali lemti mūsų šiandienos politinių pasirinkimų. Ai-ris, olandas, kroatas ir latvis gali rengti savo tautiniais drabužiais, tačiau negali skirtingai vertinti Bažnyčios ir valstybės santykio, mirties bausmės, šeimos sampratos, eutanazijos ir kitų kontroversiškų, su moraliniais įsitikinimais dažnai susijusių klausimų. Visais šiais klausimais sukurtas arba dar

tik kuriamas europinis standartas, kurį visų tautų atstovai, palikę savo skirtingus įsitikinimus, turės atitikti. Šis standartas įtvirtinamas kaip privalomas, užtikrinus jam vis naujų žmogaus teisių statusą.

Tai suvokiant aiškėja, kad europeizacija tėra atnaujintas sovietizacijos variantas. Ir vėl kuriama imperija, kurioje tautų kultūros turi būti tautinės savo forma, tačiau dabar jau europinės savo turiniu. Europinis turinys vis labiau ryškėja esantis savotiškas komunistinio internacionalizmo ir liberaliojo kosmopolitizmo sambūvis. Tai reiškia, kad nepaisant daugelio skirtumų tautų atžvilgiu jų abiejų politika telpa į tą patį principą: kultūra turi būti tautinė savo forma, tačiau marksistinė savo turiniu. Tautiškumas tokiose imperijose verčiamas paveldu, tačiau griežtai negali lemti svarbiausių politinių apsisprendimų, kurie turi būti vienodi visasąjunginiu mastu. Kaip ir sovietmečiu, skatinama etninė, bet naikinama politinė tauta. Tačiau tauta kuria valstybę tam, kad pati galėtų spręsti savo likimą, kasdienį gyvenimą. Kartojame Konstituciją - suverenitetas priklauso tautai. Todėl toks valstybinumas, kuris neužtikrina tautos savimonės ir tapatumo išsaugojimo, yra bergždžias ir pats save naikinantis. Veiksniai, kurie neleidžia išsaugoti tautinės savimonės ir tapatumo, yra geopolitinės grėsmės tautos ir valstybės išlikimui.

liberalizmo ideologijos poveikis inteligentijai

dalį. Kone visada liberalas taip pat pritaria ir federacinės Europos projektui ir labai dažnai liberalas būna visų trijų radikaliosios socialinės inžinerijos projektų šalininkas. Tai, be abejo, dėsninga, nes ekonominis liberalizmas puikiai dera su kultūrinio liberalizmo ir daugmaž nuosekliai magstantys asmenys derina šias abi pasaulėžiūras.

Taigi dabar galima trumpai nusakyti, kam įsipareigoja liberalas: jis įsipareigoja laisvosios rinkos, federacinės Europos ir kultūrinės tradicijos įveikos radikaliosios socialinės inžinerijos projektams.

3. Kodėl liberalas negali būti patriotas ir kas atitinka liberalizmo suviliotiems inteligentams

Palyginus patrioto ir liberalo įsipareigojimus tampa akivaizdu, kad liberalas negali būti patriotas. Liberalas įsipareigoja trims radikaliosios socialinės inžinerijos projektams: laisvosios rinkos projektui, federacinės Europos projektui ir kultūrinės tradicijos įveikos projektui. Lietuvių politinė tauta, kaip ir kitos politinės tautos, trukdo šių socialinės inžinerijos projektų sėkmei, nes politinės tautos ir tik politinės tautos vieną dieną gali pareikaliuoti tuos projektus stabdyti, o iš tų projektų prastūmėtojų - pareikalauti atsakomybės. Todėl politinių tautų, tarp jų ir lietuvių politinės tautos, sunaikinimas yra būtina šių socialinės inžinerijos projektų sėkmės sąlyga. Taigi liberalo keliami tikslai reikalauja sunaikinti kaip tik tai, kam įsipareigoja patriotas - lietuvių politinę tautą.

Suprantama, kad ne visi žmonės mąsto nuosekliai, ir todėl surasime ne vieną liberalą, kuris visai nuosirdžiai laikys save patriotu. Tačiau tai bus, galima sakyti, „antros eilės patriotizmas“, arba „netiesioginis patriotizmas“. Toks asmuo manytų, kad likudomas laisvos rinkos viešpatavimas arba kultūrinės tradicijos įveika yra nuostabas dalykas, o kadangi jis to dalyko trokšta Lietuvai, tai neva reiškia, kad jis Lietuvai trokšta gėrio ir todėl jis esąs patriotas. Tai, kaip „gėris“, kurį liberalas neša Lietuvai, reiškia lietuvių politinės tautos ir pačios Lietuvos išnykimą, tokiam „patriotui“, žinoma, nėra motais.

Patekę liberalizmo įtakon Lietuvos inteligentai tampa tautai kenkiančiais asmenimis

Šioje vietoje verta prisiminti vieną istorinę figūrą - Vincą Mickevičių Kapsuką. Iš pradžių buvęs lietuvių nacionalinio išsivadavimo judėjimo dalyviu ir Kudirkos gerbėju, vėliau atsivertęs radikaliojo socialdemokratijos sparno idėjomis ir tapo bolševiku. Kapsukas norėjo į Lietuvą atnešti bolševizmą ir galbūt nuosirdžiai tikėjo, kad taip darydamas daro Lietuvai gera. Kokios bus bolševizmo pergalės pasekmės lietuvių tautai, Kapsuko nedomino. Ir šiandien-

niai Lietuvos liberalai elgiasi kaip Kapsukas.

Jeigu liberalizmo būtų paveikta tik kuri nors visuomenės dalis, kai kurie politikai ir aktyvistai, tai dar būtų pusė bėdos. Blogiausia yra tai, kad liberalizmui nėra atspari inteligentija.

Kalbant apie inteligentiją svarbu įsivesti „inteligento“ ir „intelektualo“ perskyrą. „Inteligentu“ vadinsime išsilavinusį asmenį, kuris pasisako visuomeniškai svarbiais klausimais, bet tai darydamas artikuliuoja savo nuomonę ir atstovauja sau. Ši skirtis yra esminė: intelektualas apskritai nemąsto pozityviai ir bendrojo gėrio sąvokomis. Jis yra negatyvistas „visuomenės kritikas“, bet į jo kritikos akira-tį nepatenka tai, kas trukdo klestėti bendruomenei ir valstybei. Jis žiūri ne iš bendros, bet grynai individualistinės perspektyvos, o jo žiūros prizmė ir kritikos taiknys yra tai, kas trukdo jam asmeniškai ar grupei, su kuria jis save sieja, siekti savo tikslų. Todėl intelektualo kritikos esmė - pateikti jo asmeniui ar grupei išskylančias klūtis kaip visuotinę socialinę blogį ir reikalauti jų pašalinimo, t.y. egoistinį savo interesą suvisuotinti pateikiant jį kaip bendrą visos visuomenės interesą.

Inteligentai pagrindinėje dabartinės Lietuvos ideologinėje kontroversijoje tarp sovietinės praeities simpatikų ir antipatikų dažniausiai renkaasi antipatikų pusę ir kartu su šiuo apsisprendimu patenka liberalizmo įtakon, nes ekonominis ir kultūrinis liberalizmas yra labai patogi pažiūrų sistema kritikuoti sovietinę praeitį, jos pasekmes ir sovietinės praeities simpatikus. Patekę liberalizmo įtakon Lietuvos inteligentai iš inteligentų tampa intelektualais - lietuvių politinės tautos atžvilgiu suvetimėjusiais ir iš tikrųjų jai kenkiančiais asmenimis. Tapę liberaliais intelektualais lietuvių inteligentai nebesuvokia, kad egzistuoja tam tikros jų priedermės politinė tautai, o ne vien asmeniniai ir grupiniai interesai, nesuvokia, kad bet kokios „sisteminės“ Lietuvos problemos gali būti išspręstos tik tuo atveju, jei tu problemų sprendimo sieks politinė tauta su savo inteligentija priešakyje. Lietuvių politinė tauta yra inteligentijos kūrinys gerokai didesniu mastu negu kitos politinės tautos, ir jei inteligentija išduoda politinę tautą, jos interesus artikuluoti ir ginti iš esmės nebelieka kam.

Gali stebinti abejingumo Tautai ir valstybei nuostatų plitimo tarp inteligentijos sparta ir mastas. Šį aspektą suprasiame atkreipę dėmesį į tai, kad marksistinis komunizmas, būdamas liberalizmo raidos rezultatas ir kraštutinė reakcija į 19 a. liberalizmo kraštutinius, yra toks pat antivalstybiškas. Todėl inteligentija, sovietmečiu nupulietinta, nupulいたa, ištautinta ir išvalstybinta, antisąjūdinės kontrevoliucijos metu taip lengvai grįžo prie „ištaikų“ - tapo, pasak Eglės Marcinkevičūtės, liberaliais „viešaisiais intelektualais“, savo rąnkomis žudančiais tautą ir valstybę.

**Visa filmuota
medžiaga tinklalapyje
w.suzalgiriu.lt**

Profesorius Jonas Matulionis - matematikos „dievas Perkūnas“

Šiomet vasario 1 dieną sukanka 110 metų, kai gimė Lietuvos matematikas ir pedagogas Jonas Matulionis. Jis ilgus metus darbavosi Vytauto Didžiojo universitete (VDU), vėliau, jį sovietiniams okupantams padalijus į du institutus, Kauno politechnikos institute (KPI).

Su tėvais grįžęs į Nepriklausomybę atkūrusią Lietuvą, anksti liko našlaičiu. Apie save jis rašė: „Penkias klases baigiau Utenos progimnazijoje, kuri priklausė „Saulės“ draugijai. Gyvenau pas svetimus, kurie už vasaros darbą leido žiemą mokytis. Kai baigiau, artimiausia gimnazija buvo Panevėžyje. 1923 metais išėjau pėsčias į Panevėžį. Atėjau trečią parą kruvinom kojom.“

Prisiminė, jog „sąlygos mokykloje buvo be galo sunkios. Ypač pradžioje. Pirmą kartą papietavau, kai išlaikiau pirmą egzaminą. Gerdavau mokykloje nemokamą kavą, niekuo neužsikąsdamas.“

1926 m. baigė Panevėžio gimnaziją, remiamas Gabrielės Petkevičaitės-Bitės (1861-1963) per „Žiburėlio“ draugiją. Tais pačiais metais įstojo į Lietuvos universiteto Matematikos-gamtos fakultetą. Studijavo pats užsidirbdamas duonos kėsnį, nuo to sušlubavo sveikata. Dar nebaigęs studijų, įsidarbino Panevėžio banke, kur dirbdamas išmokėjo studijų metais susidariusias skolas ir net šiek tiek susitapė ir galėjo grįžti į universitetą. VDU apgynė diplominį darbą ir 1934 metų balandį gavo diplomą.

1933-1938 m. - Raseinių ir Vilniaus kaviškio gimnazijų mokytojas, 1938-1941 m. - Raseinių gimnazijos inspektorius, direktorius. Jo mokinė Raseinių gimnazijoje Janina Daugirdaitė-Barauskienė savo atsiminimuose rašė: „O nuostabūs mūsų matematikas Jonas Matulionis! Kaip mes jo bijojome, ypač berniukai. Gavę matematikos pagrindus iš Matulionio dėkingi jam liko visą gyvenimą. O kai kurie pasiekė ir aukščiausių mokslo viršūnių“. Tarp tokių raseiniškių - pasaulinio garso matematikas, ilgametis Vilniaus universiteto rektorius, akademikas, prof. habil. dr. Jonas Kubilius (1921-2011), prof. habil. dr. Kleopas Grincevičius (1917-1972).

1941-1950 m. J. Matulionis dėstė Kauno universitete, nuo 1951 m. - KPI. Docentas (1949), pedagogikos mokslų kandidatas (dab. - daktaras, 1962). 1944-1968 m. - Aukštosios matematikos katedros vedėjas, 1951-1962 m. - Elektrotechnikos fakulteto dekanas (atleistas iš pareigų kaip ne TSKP narys), 1964-1976 m. - Radioelektronikos fakulteto prodekanas, iki 1990 m. docentas, 1990-1991 m. - profesorius.

Dirbdamas atsakinguose poste, padėdavo buvusiems tremtiniais: „Į koridorių išeina doc. Jonas Matulionis, tuometinis Elektrotechnikos fakulteto dekanas, ir praneša, kad prasideda lietuvių priėmimas <...>, stabteli tarpduryje ir klausia, ar yra Masėnas. Atsiliepiu. Liepia man prieiti arčiau ir priekaištauja, kodėl stoju į rusų

► 1906 02 01 - 1993 06 08

grupę. Paaiškinu, kad baigiau rusų vidurinę ir lietuvių kalbos rašinio nebūčiau parašęs. Paklaustas, ar suprasčiau lietuviškai skaitomas paskaitas, atsakiau teigiamai. Po tokio pasikalbėjimo koridoriuje dekanas įsivedė mane į KPI rektoriaus kabinetą, kuriame dirbo mandatinė komisija. Laikydamas mane už rankos, dekanas pristatė mane prof. K. Baršauskui. Perteiksiu doc. J. Matulionio žodžius, kurie įsiminė visam gyvenimui: „Rektoriau, šis lietuviukas rusų grupėje visus egzaminus išlaikė penketais, jam trūksta tik lietuvių kalbos egzamino. Siūlau jį priimti į lietuvių grupę“. <...> Po to rektorius paklausė, į kokią specialybę norėčiau, liepė iki žiemos išlaikyti lietuvių kalbos egzaminą ir priėmė į KPI pramonės įmonių elektrifikacijos specialybės pirmąjį kursą“, - rašo buvęs tremtinys T. Masėnas.

J. Matulionis parašė vadovėlį „Aukštoji matematika“ (1950, 2 d., 4-asis leid. 1966, valst. premija

► Jis buvo tiek populiarus tarp studentų, kad paminklas prieš Elektronikos rūmus nuo jo pastatymo dienos buvo „pašventintas“ kaip paminklas pačiam J. Matulioniui

1972). Jį apgynė kaip mokslų kandidato (dab. daktaro) disertaciją.

J. Matulionis buvo reiklus pedagogas. Pažymint jo 100-ąsias gimimo metines, išleista prisiminimų knyga apie jį (Profesorius J. Matulionis, 2007), kurioje pasisako jo buvę mokiniai Raseinių gimnazijoje ar studentai Kaune. Gediminas Raudonis akcentavo, kad J. Matulionis „mėgdavo keliauti su studentais į pažintines ekskursijas. Ypač mėgo Kijevą ir Sankt Peterburgą. Tai akcentuoju, nes asmeniškai su profesoriumi teko dalyvauti keliose tokiose išvykose. Kelionių metu išryškėjo, studentų nuostabai, jo poezijos žinios. Jis galėdavo valandų valandas deklamuoti S. Nėrį, J. Janonį, P. Širvį ir ne vien klasikus. Daug eilių skaitydavo akcentuodamas, kad tai tarpukario poetai. Tai keldavo klausytojų nuostabą, nes studentai nebuvo jų girdėję. Tai buvo gana drąsu, nes tarybiniuose literatūros vadovėliuose apie šiuos poetus net neužsimenama. Savo

profesorių studentai su meile vadinavo „poezijos enciklopedija“, nors matematikos egzaminą ne visi išlaikydavo iš pirmo, o net ir iš antro karto. Jo gražus priežodis: „Vaikyti, mokykis, nevalgyk tėvų duonos veltui“. Šie profesoriaus žodžiai ne vieną studentą paskatino nustoti studentauti, o pradėti studijuoti. Taip profesorius linkėdavo po neišlaikyto egzamino. „O buvęs studentas Jonušas Urbelis antrina: „Su koku pasišventimu ir meile, jaunatviška energija jis skaitė paskaitas studentams. Jo paskaitas visi labai mėgo. Studentai jį labai gerbė. Jie žinojo, kad tik labai gerai pasirengę galėjo išlaikyti egzaminą. Jokios pažintys, protekcijos egzamino baigčiai neturėjo įtakos. Moki - išlaikei, nemoki - neišlaikei. Okupantų įvesta „procentomanija“ profesoriui įtakos nedarė <...>. Buvę jo studentai su pasididžiavimu gyrėsi: „Man matematiką dėstė pats J. Matulionis.“ Arba „išlaikiau egzaminą pas patį J. Matulionį!“ Manau, čia komentarai nereikalingi. Jis buvo tiek populiarus tarp studentų, kad paminklas prieš Elektronikos rūmus nuo jo pastatymo dienos buvo „pašventintas“ kaip paminklas pačiam J. Matulioniui. Tai žinojome visi. Žinojo ir profesorius, manau, jis teigiamai vertino.“ Nepažįstantiems Kauno paaiškiname: prieš buvusio KPI Elektrotechnikos fakulteto, kurio docentu, o vėliau profesoriumi dirbo J. Matulionis, rūmus, statytus sovietmečio pabaigoje, pastatyta stilizuota senovės lietuvių dievo Perkūno statula, svaidanti žaibus. Ji puošia ir aukščiau minėtos knygos viršelį. Nedaug yra matematikos profesorių, kuriems studentai priskirtų tokį garbingą titulą.

Mirė prof. J. Matulionis 1993 m. birželio 8 d. Kaune. Jo buvęs studentas doc. dr. V. Šiaudytis profesoriaus atminimui parašė eilėraštį, kurio vieną posmelį čia ir pateikiame:

*Palikote kūrybos ugnį skaisčią,
Negalinčią užgesti ir sudegti,
Ir savo credo, išrašytą skaisčiais,
Lyg žvaigždę kelrodę per tamsią
naktį.*

Ir vėl: nedaug yra matematikos profesorių, kurių atminimui būtų rašomi eilėraščiai...

*Prof. habil. dr. Algirdas AŽUBALIS
Generolo Jono Žemaičio
Lietuvos karo akademija*

2016 02 14, 19 val.,
Kauno laisvalaikio namuose Nautilus

Andrius Kaniava ir grupė Origami

Aleksandras Ten (gitara),
Sigitas Mickis (klavišiniai),
Andrius Daugirdas (bosinė gitara),
Aleksejus Arslanovas (mušamieji)

Dugrįžimas

Organizatorius:

BARDAI LT

Bilietus platina

1588

20%
nuolaida 2 bilietams

Generalinis rėmėjas:

Mercedes-Benz

Spaustuvė:

VSRG
www.vsr.lt

Informuoja:

RESPUBLIKA

Daugiau informacijos:
www.bardai.lt

RESPUBLIKA

2016 metų prenumerata

„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „Laisvalaikis“) fiziniams ir juridiniams asmenims		
1 mėn. - 4,50	3 mėn. - 13,50	6 mėn. - 27,00
„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „Laisvalaikis“) ir dienraštis „VAKARO ŽINIOS“ fiziniams asmenims		
1 mėn. - 11,00	3 mėn. - 33,00	6 mėn. - 66,00
„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „Laisvalaikis“) ir dienraštis „VAKARO ŽINIOS“ juridiniams asmenims		
1 mėn. - 11,50	3 mėn. - 34,50	6 mėn. - 69,00

Kaina eurais

Prenumerata priimama:

Internetu:
www.respublika.lt, www.prenumerata.lt

„Respublikos“ platinimo tarnybose:

Vilniuje	A. Smetonos g. 2, 5 kab. (8-5) 212-18-05 (8-618) 07-959 Laisvės pr. 60 (Spaudos rūmai), 1211 kab. (8-5) 242-80-65	Klaipėdoje	Mažvydo al. 3 (8-46) 41-13-14 „Akropolys“, Taikos pr. 61 (8-650) 51-131	Panevėžyje	V. Kudirkos g. 1 / Savanorių a. 12 (8-45) 43-98-98, (8-620) 97-178 Trakų g. 20 (8-41) 58-57-61	Šiauliuose	Žemaičių g. 2-9 (8-426) 61-034	Joniškyje	Laisvės gynėjų g. 14 (8-427) 54-381	Kuršenuose	J. Basanavičiaus g. 1 (8-41) 58-57-61	Naujojoje Akmenėje	Respublikos g. 7 (8-425) 56-588	Pakruojuje	Kęstučio g. 8-2 (8-421) 61-704	Radviliškyje	Vasario 16-osios g. 10 (8-422) 53-451 Dariaus ir Girėno g. 46 (8-422) 50-163 Ateities g. 3 (8-389) 50-932	Utenoje	(8-610) 18-876																
Altyuje	S. Dariaus ir S. Girėno g. 4 (8-315) 51-164	Anykščiuose	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742	Birštone	Vytauto g. 5 (8-319) 56-625	Birzuose	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742	Druskininkuose	P. Cvirkos g. 40 (8-313) 51-075	Elektrėnuose	Sodų g. 13-3 (8-528) 39-200	Ignalinoje	Švenčionių g. 13-1 (8-677) 98-736	Jonavoje	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742	Jurbarkė	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742	Kaišiadoryse	Gedimino g. 59-113 (8-346) 51-378	Kaune	Laisvės al. 7 (8-610) 02-351, (8-37) 40-02-55	Kėdainiuose	Šilėlio g. 27 (8-612) 58-018	Kretingoje	Birutės g. 11 (8-445) 53-949	Kupiškyje	Taikos g. 1-25 (8-646) 26-189	Lazdijuose	Seinų g. 3 (8-318) 52-374	Marijampolėje	Kęstučio g. 5 (8-343) 92-562	Mažeikiuose	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742	Palangoje	Vytauto g. 118 (8-460) 48-440

Pasvalyje	Biržų g. 107-1 (8-620) 58-664
Plungėje	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742
Prienuose	Vytauto g. 15 A (8-685) 30-867
Raseiniuose	Maironio g. 2 (8-428) 51-337
Rietave	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742
Rokiškyje	Taikos g. 5 (8-458) 33-241
Skuode	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742
Šakiuose	J. Basanavičiaus g. 67 (8-612) 97-522
Šilalėje	J. Basanavičiaus g. 23 (8-449) 51-421
Šilutėje	Lietuvninkų g. 20 (8-441) 75-474
Širvintose	Upelio g. 26-17 (8-603) 18-288
Tauragėje	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742
Telšiuose	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742
Trakuose	Mindaugo g. 16-14 (8-615) 24-284
Ukmergėje	tel. pasiteirauti (8-650) 43-742
Vilkaviškyje	Žalumynų g. 10 (8-610) 45-539

Kituose skyriuose:

Visuose „PayPost“ ir Lietuvos pašto skyriuose.
Daugiau informacijos tel.: (8 5) 238 70 31, 238 70 32. El. paštas platinimas@respublika.net.
Prenumeruojant AB Lietuvos pašto skyriuose taikomas papildomas aptarnavimo mokestis.